

Aan: Internet Consultatie (<https://www.internetconsultatie.nl/kiescollege>)
CC: Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Kiesraad

Apeldoorn, 8 november 2021

Betreft: Wet kiescollege niet-ingezetenen

Beste lezer, Geachte minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Geachte Kiesraad,

Met vreugd zien we dat de –ook onze– oproep voor een kiescollege voor niet-ingezetenen nu voorligt. Middels de [inzending van 15 juli 2015](#) was dit **democratische deficit** benoemd. De centrale motivatie is gewaarborgd in artikel 4 van de Grondwet. Het doel van het kiescollege niet-ingezetenen is om voor deze voorheen buitengesloten groep Nederlanders om invloed te hebben op de samenstelling van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De zorgen geuit in de internetconsultatie betreffende de *Wijziging Grondwet i.v.m. kiescollege kiezers buiten Nederland* op [9 oktober 2019](#) blijven staan. Hierop gaan we verder:

Stemwaarden

De hamvraag voor de media en iedere aan de verkiezingen voor de Eerste Kamer deelnemende partij is: hoeveel invloed gaan de leden van het kiescollege niet-ingezetenen hebben op de uitslag en de werking van de Eerste Kamer? Waar de stemwaarden van de andere kiescolleges eigenlijk van geen betekenis waren, komt er met het kiescollege niet-ingezetenen eigenlijk een kleine provincie bij.

De stemwaarden dienen gelijk aan en aanvullend op de publicatie van de zgn. provinciale stemwaarden (volgens artikel U2 Kieswet) worden gepubliceerd.

Woonplaatsbeginsel

Om verkiesbaar te zijn voor het kiescollege heeft u bepaald dat dit alleen open staat voor niet-ingezetenen. Of er moet een verklaring worden overlegd dat de kandidaat zal verhuizen indien deze wordt verkozen tot het orgaan van de kiescollege (artikel Pa11 Kieswet). Is deze bepaling niet een buitenproportionele verzwaring voor de minimale taak die het kiescollege vertegenwoordigt: alleen stemmen voor de Eerste Kamer.

Vanuit praktische overwegingen is het voor te stellen dat een lijst wenst ingezetenen als kandidaat verkiesbaar te stellen. Ook in de communicatie naar de niet-ingezetene is het wellicht meer wenselijk om een kandidaat te nemen die meer zorg zal dragen voor de uitvoer van het (door kiescollege versterkte) mandaat.

De middels artikel 8 bepaalde niet-ingezetenen maakt het voor inwoners van Aruba, Curaçao of Sint Maarten zeer complex om te weten via welke route ze wel/niet stemgerechtigd zijn in verhouding tot de Eerste Kamer. Voor de toetsing van landswetten en de rijkswetten. Wij verzoeken Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland om met een duidelijkere en eenduidige afspraak te komen hoe de landen binnen het koninkrijk tot elkaar verhouden en haar inwoners (NEDERLANDERS!) gelijkelijk recht hebben om te verkiezen en te worden verkozen. Dit is een deficit die ook aangepakt moet worden. Hier is ruimte voor middels de [Rijkswet Koninkrijksgechillen](#) en een aanvullende noodzaak voor het inrichten van een Constitutioneel Hof.

Zijn Nederlanders die niet meer ingeschreven staan in de basisadministratie personen, per definitie niet-ingezetenen? Dak- en thuislozen en anderzijds ontheemden zijn dan in genoeg gevallen dan ook niet-ingezetenen en moet er ook voor hun, middels dit kiescollege, in het stemrecht worden voorzien.

Bevoegdheden van het kiescollege

In artikel 22 tot 26 wordt er een reglement omtrent stemmingen over besluiten aangedragen. Dit suggereert dat het kiescollege meer bevoegdheden krijgt dan alleen stemming voor de Eerste Kamer (niet volgens deze bepalingen) en de vaststelling/wijziging van haar eigen gedragscode (artikel 11) en reglement van orde (artikel 12). Welk orgaan is verantwoordelijk voor de taakdiscussie?

Politieke afspiegeling

Artikel 4 van de Grondwet geeft ons het gelijkelijk recht te verkiezen en verkozen te worden. Het nadeel van de invoer van de kiescolleges is dat hier nog onvoldoende gebruik van wordt gemaakt door de uiteindelijke ontvangers van de stemmen. Wil het kiescollege voor niet-ingezetene een afspiegeling van de keuzevrijheid waarborgen die stemgerechtigden voor de provinciale staten ook verkrijgen, moet er worden gezorgd dat (nagenoeg) alle partijen die vervolgens verkiesbaar zijn voor de Eerste Kamer, ook verkiesbaar zijn voor het kiescollege. Of op z'n minst een transparante correlatie te bieden aan de niet-ingezetene stemgerechtigden. Evaluatie van de verkiezingsuitslagen van de kiescolleges voor Bonaire, St.-Eustatius en Saba heeft toch schrikbarend gebrek aan afspiegeling laten zien. Wanneer niet-ingezetenen hun "gelijkelijk recht te verkiezen" beperkt is tot één of een enkele lijst, dan gaat het zgn. democratische niet op voor het kiescollege. In zo'n geval zal de invloed vanuit het kiescollege op de verkiezingsuitslag van de Eerste Kamer een significante en ongewenste impact hebben. Op die wijze wordt de oplossing van het democratische deficit een democratisch deficit op zichzelf.

De noodzaak voor politieke afspiegeling wordt alleen maar groter met de definitieve invoer van het nieuwe stembiljet (Kamerstukken 35.670), met óf zonder de verdere invulling van motie Leijten (onder 11). Hierin wordt [wel/niet] geactualiseerd de uitwerking van de wetswijziging, dat de geldige wilsverklaring van de stemgerechtigde veranderd van een 'stem op kandidaat' naar een 'stem op lijst'. Hierdoor wordt de waarborg van 'stemmen zonder last' verzwakt. Met als gevolg dat, in het kader van de centrale motivatie, de vraag om diversiteit van deelnemende politieke partijen aan het kiescollege alleen maar wordt vergroot.

Opkomst bevorderlijke campagne

Hoe bereik je als politieke partij de niet-ingezetenen? En hoe bevorder je de opkomst vanuit de overheid? Bij verkiezingen binnen Nederland worden er middels verschillende campagnes pogingen gedaan om de doelgroep van stemgerechtigden te bereiken en ze te motiveren. Niet-ingezetenen zijn verspreid over de gehele wereld en hebben veel minder toegang tot de tv/radio/kranten op het Nederlands grondgebied. Evenals de inzet van de *Zendtijd voor Politieke Partijen*. Hoe wil de minister deze drempel verkleinen en hoe neemt ze (objectief) hier de partijen in mee?

Obstakel verlaging

Het verdient de complimenten dat ondersteuningsverklaringen in een digitale omgeving afgelegd kunnen worden (artikel Pa9 en Pa10 Kieswet). Deze techniek zou – eventueel in experimentele opzet – beschikbaar gesteld moeten worden voor reguliere verkiezingen, en nadrukkelijk zolang de zgn. tijdelijke COVID19-maatregelen de organisatie van verkiezingen beïnvloed.

Politieke verantwoording

Niet-ingezetenen zijn vaak geen lid van een politieke partij – nog meer dan ingezetenen. Evenals dat een politieke partij geen afdeling heeft ingericht voor niet-ingezetenen. Vergeleken met leden van provinciale en gemeentelijke afdelingen hebben niet-ingezetenen dus (vaak) geen toegang tot

de algemene ledenvergadering. Dus geen stemrecht. Dus geen mogelijkheid om (interne) informatievoorziening te verkrijgen en bij te sturen. Daaruit voortkomend ook geen gelijkelijk recht om te worden verkozen. Is de minister voornemens om politieke partijen een handreiking te doen om dit bijkomende deficit op te lossen? Is de minister van mening dat niet-ingezetenen gelijkelijk lid kunnen/moeten zijn, ook in de zin van de *Wet financiering politieke partijen*?

Het kiescollege is in de verantwoording naar de niet-ingezetenen wel het orgaan dat zorg draagt voor het mandaat van diverse senatoren. Dus wanneer niet-ingezetenen iets willen bereiken, of verantwoording op toezeggingen wil afdwingen, dan zouden ze eigenlijk een eigen lobby moeten uitwerken – met het gewicht van een kleine provincie. Heeft de minister ook nagedacht over hoe dit zou kunnen? Of is in de ogen van de minister dit een taak van politieke partijen om dit te faciliteren?

Verhoging gelden

Doordat er een *kiescollege voor niet-ingezetene* komt, veranderd ook (de praktijk van) de invulling en doelstelling van de *Wet financiering politieke partijen*. Is het een taak van het partijbureau volgens art. 7 Wfpp, of een taak van de *organisatie voor buitenlandse activiteiten* volgens art. 4 Wfpp, om de niet-ingezetenen te benaderen en activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes te ontplooien?

Gezien de wijze van implementatie van de motie-Jetten voor de verhoging van de gelden, is er dan dus wél behoefte aan een verhoging betreft de niet-ingezetenen.

Aanpassing van de Kieswet

Vanuit het gelijkheidsbeginsel heeft de invoer van dit kiescollege ook tot gevolg dat er wijzigingen in de kieswet aangaande de verkiezing van de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal wordt verlangd. De totale stemwaarde van dit kiescollege zorgt er voor dat er een kleine provincie bij komt, van welke mag worden verwacht ook een vertegenwoordigende rol te mogen worden verwacht. Vanuit de eigenlijke gelijkstelling van dit kiescollege niet-ingezetenen aan een provincie, zou aan artikel Q1 Kieswet mogen worden toegevoegd: “(..) *en de leden van de kiescolleges*”. Zo ook dient artikel R1 lid 2 Kieswet overeenkomstig te worden aangepast. Zo ook zou er vanuit het kiescollege een ondersteuning volgens artikel R2 lid 1 Kieswet afgegeven moeten kunnen worden. Zo ook artikel S1 lid 3c Kieswet. Aansluitend dient de uitslag van de verkiezing in het kiescollege geheim te blijven tot de bekendmaking volgende de stemming (artikel T1 en U1 Kieswet). Deze aanpassingen van de Kieswet dienen er toe om de geldigheid van stemmen vanuit het kiescollege op reguliere wijze te betrekken. Zo kan voorkomen worden dat de invloed van het kiescollege wordt gezien als “spookstemmen”.

Het voorgestelde artikel Ua1 lid 1 Kieswet is op meerdere manieren te interpreteren. Wij adviseren met klem dat het kiescollege haar stem uitbrengt op dezelfde kandidatenlijsten waar de Statenleden ook hun stem op uitbrengen. Zo blijft de politieke afspiegeling intact en blijven de kandidaat-senatoren gelijkelijk verkiesbaar.

--

Zoals u ziet is de invoer van een *kiescollege voor niet-ingezetenen* complexer dan wat u heeft voorgelegd ter consultatie. Graag denken wij actief hierover mee.

met oprechte groet,

Sent G. Wierda
voorzitter Eerlijke Verkiezingen